

Lubosz_1
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	międzychodzki	
Gmina	Kwilcz	
Miejscowość	Lubosz	KW_LU

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	09.10.2013	Miejsce wykonania	dom informatorów
Czas trwania	1 h 47 min	Forma i wielkość	Plik audio 9,8 MB
Przeprowadzający	P.B.	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
KW_LU_001	M	ok 70 lat	były sołtys Lubosza	
KW_LU_002	K	ok 70 lat		żona informatora

Informacje etnograficzne	
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	Mechnacz, Lubosz, Chudobczyce, Pniewy, Karolewice, Chuby. Nazwa Lubosz od nazwiska Lubasz.
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstw)	Nowa Łąka, Kanapa (jak się jedzie na Pniewy, za torami przy szosie, po prawej stronie), Posrańczewo (teraz ulica Polna), za Posrańczewem prosto była Giskajda (żwirownia), Dalaszyńskie Chujki, każde pole przy PGR miało swoją nazwę, np. Nowiny, Czereśnia, Połki (na Niemierzewo po prawej stronie), Kośnice (pole nad jeziorem), Ochodza las przed Karolewicami, Zopust las jak na Chuby (kilkadziesiąt lat temu w Zopuszcie odbywały się zabawy bo była polana otoczona drzewami), Bielawy las, Kieszki (tam był cmentarz poniemiecki).
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	Jeziro Luboskie, jezioro Luboszek (mieszkańcy na staw mówią Luboszek a topograficzne jez.Luboszek to dla mieszkańców jez. Wielkie), na jez. Wielkie mówią Dobrzyczne.
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Nie ma.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Nie ma.
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Nie ma.
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	Jak ludzie się napili to mówiło się, że ich księżyc wyciągnął, bo większość się rano znajdowała nad jeziorem.

Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1.	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	KW_LU_002: Kiedyś to kto coś wiedział o Andrzejkach? Parę razy było u księdza na salce. Trochę poczytali, jakieś wróżby woskiem, karteczki, to było. Tak to tylko zabawy andrzejkowe. Jako młodzież ja nie pamiętam żeby były Andrzejki propagowane. KW_LU_001: szkoły jakieś zabawy robią.
2.	św. Marcina/11 listopada	KW_LU_002: teraz się dzieje, w szkole się zawsze odbywa taka wieczornica, przy kościele zawsze są sprzedawane rogaliki. Pieczenie rogali w domach jest tradycją, dużo osób sprzedaje. Dopiero 12-15 lat jak jest ta tradycja, wcześniej nie pamiętam. Z makiem, różne.
3.	Adwent	KW_LU_002: kiedyś były bardzo wcześniej rano roraty. Teraz są wieczorem, dzieci chodzą z lampionami. Ale my nie, na 6 rano się chodziło ale bez żadnych lampek.
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	KW_LU_002: gdzie tam kiedyś Mikołajki, dopiero teraz mają dzieci. Ja nie pamiętam mikołajek.
5.	Wigilia	KW_LU_002: Były ekipy Gwiazdorów co chodziły i jeszcze się biły między sobą. Ale dużo tradycji różnych już zagięło. KW_LU_001: opłatki kolorowe dla zwierząt były, może jacyś starzy rolnicy jeszcze to robią. KW_LU-002: ryba, karp, kapusta z grzybami, trochę śledzia, bułka z makiem w mleku, na słodko. Krokiety robimy, czasem pierogi. Kiedyś człowiek był spragniony, a teraz wszystko ma na co dzień. Barszczyk do popicia, choć dopóki żył mój ojciec to była rybna. Kompot z suszu, post w wigilię, choinka. Prezenty przynosi gwiazdor jak są dzieci. Jak żyła moja mama to zawsze była biała fasola z kapustą. KW_LU_001: sianko pod obrus, jemiola przed domem, pasterka.
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	KW_LU_002: rodzinie.
7.	Sylwester/Nowy Rok	KW_LU_002: jakaś zabawa. Dużo w domach, tak jak wszędzie. Wystawianie bramek się zdarza ale już mniej. Kiedyś wozy wciągali na dach, ale to bardzo dawno, jak jeszcze konie były, teraz też się zdarzy ale to bardziej wybryk niż tradycja. KW_LU_001: zawsze się znajdzie.

8.	Trzech Króli	KW_LU_001: normalnie, dzieci chodzą przebrane po domach. KW_LU_002: chodzą dzieci z Caritasu i zbierają pieniążki, aniołków najwięcej. Pisze się kredą na drzwiach. Można kupić kredę przed kościołem, już od paru lat to w tradycję weszło.
9.	Kolędnicy	KW_LU_002: kiedyś to pamiętam w święta starsi chodzili.
10.	MB Gromnicznej	KW_LU_002: to tylko świece do kościoła, jak jest burza czy takie sytuacje związane z kataklizmami to się zapala. To na pewno funkcjonuje w bardzo wielu domach.
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	KW_LU_002: pączki to tradycja w wielu domach, u mnie też. Hucznie żeby było to jednak nie. Pamiętam, że kiedyś KGW robiło jakąś zabawę, ale to już wszystko zanikło. Impreza w ostatki tylko do północy, każdy wiedział, że trzeba kończyć. Za poprzedniego księdza były bale parafialne.
12.	Topienie Marzanny	KW_LU_002: nie ma.
13.	Środa Popielcowa	KW_LU_002: post, taka tradycja. Do kościoła się chodzi na sypanie popiołu, ksiądz sypie jeszcze w pierwszą niedzielę po Środzie Popielcowej. Jak my dzieci to woreczki z popiołem na druciku się zaczepiało. Albo tablicę czymś tłustym się smarowało. Ale to dawno, jeszcze do szkoły chodziłam. A kiedyś nie było proszków to gary się szorowało popiołem bo ostry.
14.	Śródpoście	Brak informacji.
15.	Niedziela Palmowa	KW_LU_002: palmy ksiądz święci i procesja dookoła kościoła. Bazie z drzewa ozdobione. KW_LU_001: kiedyś w kościele ktoś mówił, żeby bazie połknąć.
16.	Triduum Paschalne	KW_LU_002: jak byłam dzieckiem to mama podnosiła kołdrę i tymi gałązkami trochę żeśmy dostali, „na Boże rany biją barany”. Chłopcy z klekotkami po wsi chodzili, koło figury, koło krzyża, bo dzwony już nie były. To w Wielki Piątek. W sobotę świecenie potraw, w kościele, a jak ktoś chce to w domu. W wioskach to pod figurami jest.
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	KW_LU_002: W koszyczku to masło, chleb, musztarda, sól, jakieś pomarańczko, szynka, kiełbaska. Niektórzy żurek robią, my nie. Babkę piekę, ale kto co tam lubi. Już nie patrzy się na te tradycje, tylko co kto je w domu.

		<p>Rezurekcja w sobotę wieczorem, o 21:00. Od 8 lat tak jest, a przedtem było rano w sobotę.</p> <p>KW_LU_001: jak coś zostaje z koszyczka to się pali. Ksiądz popiołu nie zbiera.</p> <p>KW_LU_002: chleb ze święconki nie pleśnieje, a jak jest pożar to się rzuca chlebkiem ze święconki i pożar ugasa.</p>
18.	Poniedziałek Wielkanocny	<p>KW_LU_002: tradycja robi swoje i trzeba się polać. Kiedyś to było wiadrami, a teraz przeważnie zimno, to tak symbolicznie. Ale było bardzo wesoło. Kiedyś takie wariacje były, zaczynało się od zabawy a kończyło się gorzej.</p>
19.	Zielone Świątki	<p>KW_LU_002: kiedyś to tatarak za obrazy kościelne się wkładało, ale to bardzo dawno. I nie widać żeby ktoś coś robił. Kościół też nie jest przystrajany.</p>
20.	Boże Ciało	<p>KW_LU_002: jest ładnie przystrojona wieś i procesja przez całą wieś idzie. Kiedyś ołtarz był przy tej figurze (figura na środku drogi 24 na Pniewy). Ale teraz taki ruch, że w bocznej uliczce jest. Kiedyś orkiestra szła nawet, ale ten ksiądz teraz robi swoje i nie ma. Ołtarze zawsze w tym samym miejscu i to te rodziny się zajmują, na których terenie jest.</p> <p>Niegdyś to tradycyjnie zawsze było koło figury, a potem jak przenieśli to i tak te osoby co koło figury mieszkają robiły. A koło bloku jak jest to się zmieniają. Na koniec oktawy Bożego Ciała procesja do figury jest.</p> <p>Kiedyś plotło się wianki z różnych ziół. Ale teraz już tego nie ma. I rumianek i macierzanka i bazia jakaś, ksiądz święcił, potem się paliło.</p>
21.	św. Jana	<p>KW_LU_002: wianki kiedyś były, ale króciutko bardzo.</p>
22.	MB Zielnej	<p>KW_LU_002: święcimy zioła, każdy zbiera. Po roku się pali. Można używać jako leków, bo to zioła czyste.</p>
23.	MB Siewnej	<p>KW_LU_002: nie ma.</p>
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	<p>KW_LU_002: rodzinnie.</p>
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	<p>Na 16.10 dzieci mają bieg papieski.</p>

Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	<p>KW_LU_002: kiedyś dawno, nawet ja tego już nie słyszałam od mamy, ale sąsiadka jakaś przyszła coś pożyczyć, ale się bała, że nie pożyczę bo do 6 tygodni się nie pożyczą jak jest noworodek w domu. Pieluch też do 6 tygodni nie można było wywieszać, ja już wywieszałam.</p> <p>KW_LU_001: babcia nas kiedyś wyzywała jak zobaczyła, że z 2 tygodniowym na spacer wyszliśmy bo ponoć nie wolno było (śmiech).</p> <p>KW_LU_002: czerwone kokardki przeciw ciotowaniu to do dzisiaj się wieszają, w czarcim żebrze się kąpało jak dzieciak był marudny bo ktoś go oczarował. Jak woda się robiła gęsta, to znaczy, że był zaczarowany. Ja tego nigdy nie robiłam, ale słyszałam. Ja nie wierzę w takie rzeczy.</p>
2.	Ślub i wesele	<p>KW_LU_002: kiedyś wesela to już o 11 w sobotę zawsze się szło do kościoła, potem się wracało na obiad i szło się na salę na tańce. I tak się kursowało między domem i jedzeniem a salą. Na sali były tylko przekąski, jeden kieliszek i wódka. Całą grupą z orkiestrą się szło z domu do sali i na odwrót. Wesoło było (miło wspomina). Teraz to już zupełnie inaczej.</p> <p>Purtelam tydzień przed weselem choć kiedyś dzień przed. Tłuką szkło ale już bardziej kulturalnie, bo każdy już ma posprzątane, więc w jakiejś skrzyni np. kiedyś to jak trzepnął tymi butelkami na schody to tego zamiatania tyle było.</p>
3.	Śmierć i pogrzeb	<p>KW_LU_002: zmarłemu się zapaloną gromnicę podaje do ręki jak kona.</p> <p>Z grobu kwiatów przez 6 tygodni nie można zabierać po pogrzebie bo kolejna osoba umrze. Kaplica z kostnicą jakieś 35 lat. Jak trumnę się wynosiło to przewracało się krzesła na których stała trumna. Ale to z 40 lat temu było. Zegary zatrzymywali. Różaniec się odmawiało.</p> <p>KW_LU_001: kiedyś się okna zasłaniało.</p>
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa		<p>KW_LU_002: KGW istnieje od 47 lat. Kiedyś to nawet i 60 członkiń było. Teraz to już oczywiście nie, ale kiedyś to było. I działało nieprzerwanie, raz z większą działalnością, raz z mniejszą, ale cały czas, tylko młodych nie ma, nikt nie chce przyjść. Kiedyś nie było telewizorów, to ludzie się gromadzili. Teraz praca na zmiany.</p>

		KW_LU_001: chór w Kwilczu przy kościele. Jeżdżą na występy. Mieszany jest, o podłożu kościelnym, organista prowadzi. Na uroczystościach też występują.
	Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy	KW_LU_001: stoły wielkanocne na wystawy się organizowało. Naworka to zupa mleczna: mąkę z wodą się rozmłóca, na to mleko, chleba albo bułkę do tego się wrzuca. Ale to teraz już się tego nie robi raczej, choć moje dzieci bardzo lubią. W niektórych domach pewnie dalej się to robi, bo tak byliśmy nauczeni. Polewka z maślanek i cytryny. Czernina ze świńskiej krwi, do tego suszone owoce i wiśnie z kompotu i domowy makaron, tak moja mama robiła.
III. Tradycje rękodzielnicze		
	Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych	KW_LU_002: w domach na pewno się szydełkuje czy haftuje. Ta babcia co u nas mieszka obok to jej córka, pani Wieczorek do Szreniawy na pokazy jeździ. Na Kaziuki do Poznania, bombki robi, aniołki itp.
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	KW_LU_001: Krzyż jak się jedzie na Augustowo, w Kierzkach. Kapliczek nie ma, dopiero za Mościejewem.
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Źródółko niby przy figurze na ul. Czereśniowej, bo Matka Boska się objawiła mu i tam sobie kopał.
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Figura Najświętszego Serca Pana Jezusa. Figura Jana Nepomucena. Był kataklizm i tę figurę postawiono. Na środku wsi jest Św. Jan, ale to prywatna, bo na swojej posesji ktoś postawił. A w zeszłym roku poświęcono figurę też prywatną, tam Matka Boska się objawiła właścicielowi i dzieci po jego śmierci spełniły jego prośbę i w tym miejscu postawiły figurkę. Tam chciał się dokopać do źródółka. To na ul. Czereśniowej.
4.	Miejsca kultu religijnego	KW_LU_002: Kościół pw. Nawiedzenia NMP.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	KW_LU_001: do Częstochowy, do Biazdrowa co roku pieszo się idzie na odpust. Ale to dla młodzieży bardziej.

6.	Lokalne odpusty	<p>KW_LU_002: tradycja zamarła bo teraz w tym dniu w którym przypada, a kiedyś w niedziele, gości tyle człowiek miał bo odpust. Budy miały swój urok, dzieci na to czekały, to wszystko tradycja i bardziej uroczyście, ale już rzadko teraz. W Luboszu odpust przypada na 31 maja.</p> <p>KW_LU_001: a kiedyś na 2 lipca przypadało.</p>
----	-----------------	---

V. Lokalne uroczystości i obchody świąteczne

1.	Dożynki	<p>KW_LU_002: dożynki się wydożynkowały, bardzo kiepsko jest teraz. Wieniec do kościoła pleciony przez KGW, msza.</p> <p>KW_LU_001: mało jest rolników, niby jest Kółko Rolnicze, ale to już tak mało. Kiedyś to jeszcze były jakieś zabawy, a teraz ze 3 czy 4 lata to sami na obiad idą gdzieś do knajpy i po dożynkach.</p> <p>Są jeszcze dożynki gminne, kiedyś były jeszcze powiatowe ale już z 5 lat nie ma. Dni Kwilcza razem z Dożynkami są połączone żeby za jednym razem.</p>
2.	Dni gminy/wsi	Dni Kwilcza są organizowane.
3.	Lokalne festyny	Brak informacji.
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	<p>Stowarzyszenie Ziemi Luboskiej organizuje Dzień dziecka, imprezy okolicznościowe, zapraszane są jakieś znane osoby. Szkoła robi wieczornice i 11 listopada. Organizowane są turnieje piłkarskie na nowym boisku.</p>